

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО СПОРТИВНО-ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Дишко О. Л.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри фізичної культури*

КЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради

просп. Волі, 36, Луцьк, Україна

orcid.org/0000-0002-1310-6950

odyshko@lpc.ukr.education

Ключові слова: *спортивно-туристична діяльність, фахівці фізичної культури, спортивний туризм, спеціалізовані організаційні навички.*

У статті аналізується проблема підготовки майбутніх фахівців фізичної культури до спортивно-туристичної діяльності. Послідовно відстоюється думка, що спортивно-туристична діяльність є значущим фактором у підготовці студентів-фізкультурників та в їхній подальшій професійній діяльності.

Аналізується внесок вітчизняних науковців і фахівців-практиків у дослідження проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури до спортивно-туристичної діяльності. Розкривається суть поняття готовності майбутніх фахівців фізичної культури до професійної діяльності. Визначаються основні складники професійної діяльності фахівців фізичної культури та якості спеціалістів зі спортивно-туристичного супроводу. Наводиться визначення спортивного туризму, на яке спирається автор у своїй статті. Окреслюється соціальне значення спортивного туризму.

Вказується на новітні проблеми у сфері спортивного туризму. Визначається місце спортивного туризму в галузі фізичної культури. Розкриваються особливості спортивної складової туристського походу, що важливо власне для студентів-фізкультурників.

Підкреслюється думка про необхідність формувати у майбутніх фахівців із фізичної культури компетентностей зі сфери спортивного туризму, набуття первинного досвіду участі та організації в спортивно-туристичних заходах.

У межах традиційних форм організації освітнього процесу аналізуються методичні особливості занять з туристичної тематики для студентів-фізкультурників.

Пропонується безпосередньо запроваджувати в підготовку фахівців із фізичної культури деякі методики з підготовки майбутніх фахівців-туристів. Наводяться результати авторського дослідження щодо рівня сформованості професійних компетентностей зі спортивного туризму в майбутніх фахівців фізичної культури.

Підкреслюється думка, що успішність підготовки студентів у сфері спортивного туризму залежить від наявності в освітніх та освітньо-професійних програмах достатньої кількості відповідних дисциплін та їх змістового наповнення.

Перспективним напрямом дослідження визначено аналіз наявних та розроблення нових форм неакадемічної спортивно-туристичної діяльності майбутніх фахівців фізичної культури з метою набуття і накопичення студентами особистого досвіду, корисного для подальшої роботи з дітьми.

TRAINING OF FUTURE SPECIALISTS IN PHYSICAL CULTURE TO SPORTS AND TOURISM ACTIVITY

Dyshko O. L.

*Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Physical Education
Municipal Higher Educational Institution "Lutsk Pedagogical College"
of the Volyn Regional Council
Voli ave., 36, Lutsk, Ukraine
orcid.org/0000-0002-1310-6950
odyshko@lpc.ukr.education*

Key words: *sports and tourism activities, Physical Culture specialists, sports tourism, specialized organizational skills.*

The article analyzes the problem of training future specialists in Physical Culture for sports and tourist activities. The opinion that sports and tourism activity is a significant factor in the training of Physical Education students and in their further professional activities is consistently defended.

The contribution of domestic scientists and practitioners to the study of the problem of professional training of future Physical Culture specialists for sports and tourism activities is analyzed. The essence of the concept of readiness of future Physical Culture specialists for professional activity is revealed. The main components of the professional activity of Physical Culture specialists and the quality of sports and tourist support specialists are determined. The definition of sports tourism, which the author relies on in his article, is given. The social significance of sports tourism is outlined.

The latest problems in the field of sports tourism are indicated. The place of sports tourism in the field of Physical Culture is determined. The features of the sports component of the tourist trip are revealed, which is important for Physical Education students.

The opinion on the need to form competences in the field of sports tourism in future Physical Culture specialists, to acquire primary experience of participation and organization in sports and tourism events is emphasized.

Within the framework of traditional forms of organization of the educational process, methodical features of tourism-related classes for Physical Education students are analyzed.

It is proposed to directly introduce into the training of Physical Culture specialists some methods for the training of future tourist specialists.

The results of the author's research on the level of formation of professional competences in sports tourism in future specialists in Physical Culture are given.

The opinion is emphasized that the success of training students in the field of sports tourism depends on the presence of a sufficient number of relevant disciplines and their content in educational and educational-professional programs.

The prospective direction of the research is the analysis of existing and development of new forms of non-academic sports and tourism activities of future physical culture specialists with the aim of students acquiring and accumulating personal experience useful for further work with children.

Постановка проблеми. Досвід останніх років підтверджує, що однією з провідних тенденцій модернізації вищої освіти в Україні є посилення уваги до проблеми вдосконалення її якості. Підкреслимо, що в закладах вищої освіти нагаль-

ною є проблема організації освітнього процесу, зорієнтованого на студентоцентрикований підхід, якісну професійну підготовку здобувачів, зокрема оволодіння професійно орієнтованими знаннями, вміннями та навичками, особистісними і профе-

сійно значущими якостями, творчим потенціалом, що дозволить здобувачам вищої освіти ефективно застосовувати сучасні засоби та методи навчальної та науково-дослідної роботи, сприяти муть самовдосконаленню студентів, професійній мобільності та конкурентоздатності. Отже, сучасний випускник закладу вищої освіти має постійно розвивати свої творчі здібності, професійну мобільність, доводити свою конкурентоспроможність, удосконалювати фізичну та психологічну підготовку, збагачувати свій досвід та професійно-особистісні компетентності; має впроваджувати нові технології в освітній процес і творчо працювати в умовах інноваційного освітньо-інформаційного простору [10].

Вимоги сучасного суспільства щодо конкурентоздатних фахівців фізичної культури вимагають пошуку нових шляхів їхнього всебічного вдосконалення. Реформування фізкультурної освіти спрямоване на підготовку фахівця, який зміг би швидко адаптуватися до нових реалій, ухвалювати адекватні рішення, мав би широку професійну компетенцію, тобто не лише глибокі спортивно-педагогічні знання та практичні навички з видів спорту, а здатність кваліфіковано застосовувати їх у професійній діяльності.

Динамічна взаємодія фізичної культури, туризму і спорту формують новий напрям у професійній підготовці фахівців фізичної культури – спортивно-туристична діяльність. Це дії, направлені на формування різноманітних спортивно-туристичних навичок у природному середовищі, на основі взаємодії туризму, спорту та фізичної культури, де головним каталізатором взаємодії є спортивний туризм та споріднені види спорту [3]. У зв'язку з цим спортивний туризм, на якому базується спортивно-туристична діяльність, має стати важливою складовою професійної підготовки кваліфікованих фахівців фізичної культури.

Аналіз досліджень та публікацій. Науковці і фахівці-практики неодноразово зверталися до проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури до спортивно-туристичної діяльності, що доводить актуальність цього аспекту. Зокрема, Н. Гук описала організаційну модель підготовки майбутніх фахівців фізичної культури та туризму до спортивно-туристичної роботи [1]; О. Дишко, В. Ковальчук, М. Палюх, А. Чиж приділили увагу туристичному водному походу в системі практичної підготовки бакалаврів з фізичної культури і спорту [2]; А. Конох, Н. Маковецька та А. Конох досліджували формування фахової компетентності майбутніх викладачів фізичного виховання у сфері екологічного туризму [5]; О. Сірий визначив характерні особливості спортивно-оздоровчого туризму [12];

І. Скрипченко аналізувала змістове наповнення програм закладів вищої освіти, які готують майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту для роботи у сфері дитячо-юнацького туризму [13]; Л. Чалій досліджувала формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації позакласної роботи з туризму [14]. Однак деякі аспекти впровадження спортивного туризму у процес підготовки майбутніх фахівців фізичної культури науковцями не досліджені повною мірою.

Мета дослідження – проаналізувати методологічні та організаційні особливості професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури до спортивного туризму.

Вклад основного матеріалу дослідження. Готовність майбутніх фахівців фізичної культури до професійної діяльності є, на думку П. Рибалко, цілісним проявом особистості, комплексом необхідних знань, умінь і здібностей, результатом професійної освіти та виховання, соціальної зрілості особистості, компонентами якої є відповідна психологічна, науково-теоретична, практична, фізична й психофізична готовність [11].

Основними складниками професійної діяльності фахівців із фізичної культури фахівці вважають фізкультурно-спортивну діяльність (пізнавальну, організаторську, пропагандистську, інструктивно-педагогічну, суддівську), мотиваційно-ціннісні орієнтири, що проявляються в умінні мотивувати свої інтереси, переконання, потреби, прагнення досягти спортивних вершин, самодисципліну, самовиховання та самовдосконалення (рухові вміння, рухові навички, фізичний розвиток, фізична підготовленість), що проявляються в особистій спортивній досконалості [6].

Підготовка майбутніх фахівців із фізичної культури до організації та проведення спортивно-туристичних походів є складним і відповідальним творчим завданням. Спеціалісти зі спортивно-туристичного супроводу мають володіти певною фізичною, морально-вольовою, теоретичною і техніко-тактичною підготовкою, а також багатою творчою уявою, щоб правильно організувати і керувати туристичними походами.

За визначенням О. Колотухи, спортивний туризм – це вид активної рекреаційно-туристської діяльності у природному середовищі, вона полягає у проходженні туристських спортивних маршрутів з подоланням різноманітних перешкод (перевалів, вершин, порогів, каньйонів, печер тощо), з використанням різних засобів пересування та за допомогою спеціальних технічних прийомів і спорядження [4].

Спортивний туризм є невід'ємною складовою загальнодержавної системи фізичної культури і спорту, спрямованою на зміцнення здоров'я, роз-

виток фізичних, морально-вольових, інтелектуальних та творчих здібностей людини шляхом її залучення до участі у спортивних походах різної складності, а також змаганнях із техніки спортивного туризму. Спортивний туризм є важливим засобом підвищення соціальної та трудової активності людей, задоволення їхніх моральних, естетичних і творчих потреб, життєво важливої необхідності спілкування, розвитку дружніх стосунків, зокрема між народами [7].

Проблеми сучасного спортивного туризму, насамперед зменшення кількості туристських походів у підготовці туристів-спортсменів, вочевидь, має об'єктивні причини (карантин, військова агресія РФ), а також зміщення інтересів і вподобань молоді, яка цікавиться спортивним туризмом. Такі тенденції дуже неоднозначно сприймаються прибічниками традиційного розвитку спортивного туризму. Наприклад, чимало дискусій викликає те, що зараз високі спортивні розряди і звання в туризмі можна отримати, беручи участь лише у змаганнях з видів туризму, причому навіть у закритих приміщеннях, по суті, не «відчувши» рюкзака на плечах і не володіючи навичками виживання в умовах природного середовища. Такий підхід не дозволяє повною мірою реалізувати такі важливі виховні можливості туризму, як залучення дітей і молоді до активного способу життя, особливо в часи тотальної залежності від комп'ютерів, набуття вмінь і навичок поведінки в екстремальних ситуаціях, гармонійний фізичний розвиток особистості, пізнання природи своєї й інших країн [9].

Спортивний туризм є складовою фізичної культури, оскільки він спонукає до здорового способу життя, самовдосконалення, збереження фізичної працездатності і всебічної підготовки. У туристичній діяльності увага спрямовується на різні форми організованих піших та лижних туристичних мандрівок, велопоходів, подорожей на човнах тощо. Отож він має стати вагомою складовою підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури.

Мандрівки спортивного характеру поділяють на п'ять категорій складності, яка визначається довжиною маршруту, кількістю і характером перешкод, а також іншими факторами, характерними для певного виду туризму. Спортивний бік туристського походу передбачає подолання різних природних перешкод на маршруті, а також труднощів і психофізичних навантажень похідного життя. Це подолання має бути заздалегідь розрахованим, посильним і обов'язково успішним; воно виконується особисто кожним учасником, але в умовах колективної взаємодії [8]. У зв'язку з цим зростають вимоги до майбутніх фахівців фізичної культури, які бажають здійснювати ефективну діяльність у сфері спортивного туризму.

Спрямування професійної освіти студентів-фізкультурників на формування фахової компетентності у сфері спортивного туризму в освітньому і позаосвітньому процесах повною мірою спроможні забезпечити високий рівень підготовки майбутніх фахівців до спортивно-туристичної діяльності. Навчання туризму як діяльності має забезпечувати початкове оволодіння технікою пересування на місцевості, засвоєння вмінь та навичок, необхідних для організації побуту в польових умовах, та формування основ знань з картографії та топографії, краєзнавства і природознавства, туристського спорядження. При цьому значний час має приділятися основам медичної допомоги та вивченню інструкції з техніки безпеки [7].

Формами організації освітнього процесу, що, зокрема, забезпечують підготовку здобувачів освіти до професійної діяльності у сфері спортивного туризму, є традиційні лекційні, практичні (семінарські) заняття, самостійна та індивідуальна робота. У межах цих форм можуть застосовуватися класичні та новітні методи – ділові ігри, проекти, тести, міні-змагання, дискусії, вікторини тощо. Як зазначає Н. Гук, на лекціях студенти знайомляться з методичними основами організації та проведення туристичної роботи; завданнями, формами та особливостями спортивно-оздоровчого туризму; особливостями проведення туристичних походів різного типу, правилами організації та проведення спортивних походів, масових туристичних заходів [1]. Практичні заняття з туристської тематики мають на меті розвинути систему важливих спеціальних організаційних навичок. Зокрема, щодо розроблення та керування спортивно-туристичними маршрутами, використання картографічних творів та карт для орієнтування, розроблення меню для харчування в туристських походах, використання різноманітних видів туристських вузлів, організації подолання перешкод за допомогою туристського спорядження, облаштування бівуаку, правильного поведіння у критичних ситуаціях та вміння підтримувати сприятливий психологічний клімат у туристській групі [2].

Як свідчить практика, дієвими методичними засобами навчання, які покликані формувати практичний досвід з питань організації та проведення туристських заходів у стаціонарних та польових умовах, є ігри. Зосібна Л. Чалій пропонує ділові ігри («Туристський захід у позакласній роботі»), ситуаційна гра «Мікрофон» з моделюванням підготовки масового заходу з туризму), професійні тренінги («Я – керівник туристського походу»), «круглий стіл» (напр., для підбиття підсумків проведеного заходу; є обов'язковим після будь-якого походу), «мозковий штурм» як засіб

вирішення проблемної ситуації (напр., «Неправильний розрахунок продуктів харчування, шляхи виходу з ситуації»), захист власних проєктів для перевірки технічної підготовленості (планування смуги перешкод, розробка та організація туристського заходу) [14]. Усі ці складові методики доцільно застосовувати у процесі вивчення майбутніми фахівцями з фізичної культури специфіки спортивного туризму, моделюючи різні ситуації (в спрощених та ускладнених умовах), застосовуючи ігровий або змагальний метод.

У цьому контексті нами було проведено дослідження щодо рівня сформованості професійних компетентностей зі спортивного туризму в майбутніх фахівців із фізичної культури, які навчаються в коледжі. Ми опитали 57 студентів третіх курсів щодо готовності до організації та проведення спортивних походів і виявили, що їх рівень відповідає недостатньому (56,1%). У більшості здобувачів освіти рівень готовності до організації та проведення змагань зі спортивного орієнтування виявився середнім (68,4%). Як зазначили студенти, практичних занять із розвитку наявних освітніх компонентів недостатньо для набуття практичних навичок зі спортивних походів, а це є необхідним для подальшої професійної діяльності майбутнього фахівця фізичної культури.

Таким чином, щоб покращити підготовку майбутніх фахівців фізичної культури до спортивно-туристичної діяльності необхідно ввести в освітні та освітньо-професійні програми нові нормативні освітні компоненти з туризму та розширити їхній перелік у вибіркових. Ми погоджуємось з думкою І. Скрипченко, що варіативна

частина програми містить недостатньо дисциплін туристської спрямованості. У зв'язку з цим необхідно продовжувати роботу стосовно розроблення та внесення до освітніх програм навчальних дисциплін туристської спрямованості. Основними темами мають стати такі: сучасний стан і перспективи розвитку туризму в Україні та за кордоном; організаційні, програмно-нормативні, психолого-педагогічні та науково-методичні основи розвитку спортивно-оздоровчого туризму; географія туризму та краєзнавство; техніка і тактика спортивно-оздоровчого туризму, організація туристських змагань та зльотів; інноваційні підходи до викладання туризму, рекреація та підвищення рухової активності засобами туризму тощо [13].

Отже, успішність підготовки майбутніх фахівців фізичної культури до професійної діяльності у сфері спортивного туризму залежить від змісту освітніх та освітньо-професійних програм, а також практичної підготовки з набуття майбутніми фахівцями первинного професійного досвіду з проведення спортивного туризму.

Висновки та перспективи подальших досліджень у цьому напрямі. Таким чином, підготовка майбутніх фахівців із фізичної культури до спортивно-туристичної діяльності потребує запровадження в освітній процес здобувачів освіти туристських дисциплін, а також планування, організації та проведення за їх участю походів з різних видів спортивного туризму.

Перспективу подальших наукових розробок вбачаємо в дослідженні різних форм поза аудиторної спортивно-туристичної діяльності майбутніх фахівців фізичної культури.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гук Н.А. Організаційна модель підготовки майбутніх фахівців фізичної культури та туризму до спортивно-туристичної роботи. *Молодий вчений*. 2018. № 10(62). С. 582–586.
2. Дишко О.Л., Ковальчук В.В., Палюх М.М. Туристичний водний похід у системі практичної підготовки бакалаврів з фізичної культури і спорту. *Академічні студії*. Луцьк, 2021. С. 33–43.
3. Зігунов Р.В. Сутність маркетингу та менеджменту туристсько-спортивної діяльності. *Україна майбутнього: перспективи інтеграції та інноваційного розвитку: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Суми 12-14 верес. 2018 р.)*. Суми, 2018. С. 23–24.
4. Колотуха О.В. Географія спортивного туризму та активної рекреації: словник-довідник. Харків, 2019. 300 с.
5. Конох А.П., Маковецька Н.В., Конох А.А. Формування фахової компетентності майбутніх викладачів фізичного виховання у сфері екологічного туризму. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2021. Вип. 5К (134). С. 182–186.
6. Мельничук Д., Бойко Д. Особливості формування професійної майстерності майбутніх учителів фізичної культури засобами інноваційних технологій. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/9147/1/Статт.pdf> (дата звернення: 12.08.2023).
7. Онішук Л.М. Спортивний туризм як засіб національно-патріотичного виховання студентів. URL: http://prbdut.at.ua/doku/problema/sportivnij_turizm_jak_zasib_nacionalno-patriotichn.pdf. (дата звернення: 10.08.2023).
8. Онішук Л. Спортивно-оздоровчий туризм як чинник професійного становлення майбутніх фахівців фізичної культури. *Актуальні проблеми розвитку фізичної культури спорту і туризму в сучасному суспільстві: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (м. Івано-Франківськ, 27 листоп. 2020 р.)*. Івано-Франківськ, 2020. С. 25–26.

9. Остапчук В. Сучасні особливості спортивних туристських походів в Україні. *Рекреаційна географія і туризм*. 2017. № 2. С. 93–100.
10. Отравенко О.В. Інноваційні методи навчання як основа якісної професійної підготовки майбутнього вчителя фізичної культури. *Open educational e-environment of modern University, special edition*. 2019. С. 222–230.
11. Рибалко П. Особливості професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до подальшої фахової діяльності. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2019. № 9(93). С. 235–244.
12. Сірий О. Характерні особливості спортивно-оздоровчого туризму. *Актуальні проблеми розвитку освіти в сфері туризму, фізичної культури та спорту: матеріали VI Всеукраїнської наук.-практ. конф. (м. Хмельницький, 21-22 берез. 2023 р.)*. Хмельницький, 2023. С. 88–89.
13. Скрипченко І.Т. Аналіз змістового наповнення програм закладів вищої освіти, які готують майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту для роботи у сфері дитячо-юнацького туризму. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету*. 2018. Вип. 152(1). С. 119–123. URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuP_2018_152%281%29__28 (дата звернення: 14.07.2023).
14. Чалій Л.В. Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації позакласної роботи з туризму : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Луцьк, 2017. URL: http://www.rshu.edu.ua/images/afto/d_003.pdf (дата звернення: 20.07.2023).

REFERENCES

1. Huk N.A. (2018). Orhanizatsiyna model pidhotovky maybutnikh fakhivtsiv fizychnoyi kul'tury ta turyzmu do sportyvno-turystychnoYI roboty [Organizational model of training future specialists in physical culture and tourism for sports and tourism work]. *Molodyy vchenyy*. № 10 (62) S. 582–586.
2. Dyshko O.L., Koval'chuk V.V., Palyukh M.M., Chyzh A.H. (2021). Turystychnyy vodnyy pokhid u systemi praktychnoyi pidhotovky bakalavriv z fizychnoyi kul'tury i sportu [Tourist water trip in the system of practical training of bachelors in physical culture and sports]. *Akademichni studiyi*. Luts'k. S. 33-43.
3. Zihunov R.V. (2018). Sutnist' marketynhu ta menedzhmentu turyst-s'ko-sportyvnoyi diyal'nosti [The essence of marketing and management of tourist and sports activities]. *Ukrayina maybutn'oho: perspektyvy intehratsiyi ta innovatsiynoho rozvytku: materialy mizhnarodnoyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi (m. Sumy 12–14 veres. 2018 r.)*. Sumy. S. 23–24.
4. Kolotukha O. V. (2019). Heohrafiya sportyvnoho turyzmu ta aktyvnoyi rekreatsiyi: slovnyk-dovidnyk [Geography of sports tourism and active recreation: dictionary-reference]. Kharkiv. 300 s.
5. Konokh A. P., Makovets'ka N. V., Konokh A. A. (2021). Formuvannya fakhovoyi kompetentnosti maybutnikh vykladachiv fizychnoho vykhovannya u sferi ekolohichnoho turyzmu [Formation of professional competence of future teachers of physical education in the field of ecological tourism]. *Naukovyy chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova*. Vyp. 5K (134). S. 182–186.
6. Mel'nychuk D., Boyko D. Osoblyvosti formuvannya profesiynoi maysternosti maybutnikh uchyteliv fizychnoyi kul'tury zasobamy innovatsiynykh tekhnolohiy [Peculiarities of formation of professional skills of future teachers of physical culture by means of innovative technologies]. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/9147/1/Stat.pdf>
7. Onishchuk L. M. Sportyvnyy turyzm yak zasib natsional'no-patriotychnoho vykhovannya studentiv [Sports tourism as a means of national and patriotic education of students]. URL: http://prbdut.at.ua/doku/problema/sportivnij_turizm_jak_zasib_nacionalno-patriotichn.pdf.
8. Onishchuk L. (2020). Sportyvno-ozdorovchyy turyzm yak chynnyk profesiynoho stanovlennya maybutnikh fakhivtsiv fizychnoyi kul'tury [Sports and health tourism as a factor in the professional formation of future physical culture specialists]. *Aktual'ni problemy rozvytku fizychnoyi kul'tury sportu i turyzmu v suchasnomu suspil'stvi: materialy V Mizhnarodnoyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi (m. Ivano-Frankivs'k, 27 lystop. 2020 r.)*. Ivano-Frankivs'k. S. 25–26.
9. Ostapchuk V. (2017). Suchasni osoblyvosti sportyvnykh turist-s'kykh pokhodiv v Ukrayini [Modern features of sports tourist trips in Ukraine]. *Rekreatsiyna heohrafiya i turyzm*. № 2. S. 93–100.
10. Otavenko O. V. (2019). Innovatsiyini metody navchannya yak osnova yakisnoyi profesiynoi pidhotovky maybutn'oho vchytelya fizychnoyi kul'tury [Innovative teaching methods as the basis of quality professional training of the future teacher of physical culture]. *Open educational e-environment of modern University, special edition*. S. 222–230.
11. Rybalko P. (2019). Osoblyvosti profesiynoi pidhotovky maybutnikh uchyteliv fizychnoyi kul'tury do podal'shoyi fakhovoyi diyal'nosti [Peculiarities of professional training of future teachers of physical culture for further professional activity]. *Pedahohichni nauky: teoriya, istoriya, innovatsiyini tekhnolohiyi*. № 9 (93). S. 235–244.

12. Siryy O. (2023). Kharakterni osoblyvosti sportyvno-ozdorovchoho turyzmu. Aktual'ni problemy rozvytku osvity v sferi turyzmu, fizychnoyi kul'tury ta sportu [Characteristic features of sports and health tourism]: materialy VI Vseukrayinskoyi nauk.-prakt. konf. (m. Khmel'nyts'kyy, 21–22 berez. 2023 r.). Khmelnytskyy. S. 88–89.
13. Skrypchenko I. T. (2018). Analiz zmistovoho napovnennya prohram zakladiv vyshehoi osvity, yaki hotuyut' maybutnikh fakhivtsiv z fizychnoho vykhovannya ta sportu dlya roboty u sferi dytyachyachyats'koho turyzmu [Analysis of the content of programs of higher education institutions that prepare future specialists in physical education and sports for work in the field of children's and youth tourism]. Visnyk Chernihivs'koho natsional'noho pedahohichnoho universytetu. Vyp. 152(1). S. 119–123. URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuP_2018_152%281%29__28.
14. Chaliy L. V. (2017). Formuvannya hotovnosti maybutnikh uchyteliv fizychnoyi kul'tury do orhanizatsiyi pozaklasnoyi roboty z turyzmu [Formation of readiness of future teachers of physical education to organize extracurricular work on tourism]: dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.04. Luts'k. URL: http://www.rshu.edu.ua/images/afto/d_003.pdf.